

Декларација из Брда, 6. октобар 2021. године

Ми, лидери Европске уније (ЕУ) и њезиних држава чланица, уз консултације са лидерима Западног Балкана, и у присуству регионалних и међународних заинтересованих страна, данас закључујемо следеће:

1. ЕУ поново потврђује своју недвосмислену подршку европској перспективи Западног Балкана и поздравља посвећеност партнера са Западног Балкана европској перспективи која је у нашем међусобном стратешком интересу и остаје стратешки избор који делимо. ЕУ поново потврђује своју посвећеност процесу **проширења** и својим одлукама које је донела имајући то у виду, на основу веродостојних реформи партнера, коректних и ригорозних условљавања и принципа сопствених заслуга. Додатно ћемо интензивисати наш заједнички ангажман да бисмо напредовали у политичкој, економској и социјалној трансформацији региона, истовремено признајући напредак који је постигао Западни Балкан. Такође подсећамо како је важно да ЕУ може да одржи и продуби сопствени развој и да истовремено обезбеди свој капацитет за интеграцију нових чланица.
2. Партнери са Западног Балкана поново наглашавају своју посвећеност **европским вредностима и принципима**, као и за спровођење нужних реформи у интересу својих грађана. ЕУ поздравља чињеницу да су партнери са Западног Балкана поново истакли посвећеност **примату демократије, основним правима и вредностима и владавини права**, као и сталним напорима у борби против корупције и организованог криминала, подршци добром управљању, људским правима, родној једнакости и правима особа које припадају мањинама. Кредибилитет те посвећености овиси о смисленом спровођењу потребних реформи и о солидним резултатима на бази јасне и доследне јавне комуникације. Оснажено **цивилно друштво и независни и плуралистички медији** су кључне компоненте било којег демократског система и ми поздрављамо и подржавамо улогу коју они играју на Западном Балкану.

3. ЕУ је уверљиво **најближи партнер** региона, његов **главни инвеститор и водећи донатор**. да буде Досада незабележени размер и распон те подршке **мора мора да буде потпуно препознан и пренет** од стране партнера у њиховим **јавним дебатама и комуникацији**.
4. **Подршка ЕУ** и даље ће бити везана са конкретним напредовањем ка владавини права и социо-економским реформама, као и са опредељености од стране партнера за европске вредности, правила и стандарде.
5. ЕУ потпуно подржава потврђену посвећеност партнера са Западног Балкана инклузивној **регионалној сарадњи и јачању добросуседских односа** укључујући и са државама чланицама ЕУ. Спровођење билатералних споразума у доброј вери и са конкретним резултатима остаје важно, укључујући Преспански споразум са Грчком и Споразум о добросуседским односима са Бугарском. Потребни су додатни одлучни напори за подстицање **помирења** и регионалне стабилности, као за проналажење и спровођење дефинитивних, инклузивних и обавезујућих решења за **билатералне спорове и питања** партнера која имају корење у наслеђу прошлости, као и преостале случајеве несталих лица и питања ратних злочина, у складу са међународним правом и утврђеним принципима, укључујући и Споразумом о питањима сукцесије.
6. У потпуност подржавамо напоре **Специјалног представника ЕУ** за дијалог Београда и Приштине и друга регионална питања Западног Балкана и од обе странке очекујемо конкретан напредак ка пуној нормализацији њихових односа, што је од кључног значаја за стабилност и развој целог региона и да им се омогући да наставе даље на својим европским путевима.

КОВИД-19

7. **Криза узрокована болести КОВИД-19** и даље тешко погађа наша друштва и економије. Та криза истиче нужност и предности нашег **блиског и ефикасног партнерства**. ЕУ је заједно са својим државама чланицама стајала уз Западни Балкан током целе пандемије, са досада невиђених укупно **3,3 милијарде** евра за здравствену и социо-економску подршку региону. Партнери са Западног Балкана су уско укључени у иницијативама ЕУ, нарочито у Одбору за здравствену сигурност, систему раног упозоравања, зеленим тракама и Споразуму о заједничкој јавној набавци медицинских противмјера. ЕУ је спремна да још више побољша приступ вакцинама, дијагностичким и терапеутским средствима и да осигура бољу **предвидљивост** и **отпорност** на будуће кризе.
8. ЕУ такође препознаје **вредну подршку коју су партнери са Западног Балкана пружили** током пандемије једни другима и ЕУ. То одражава солидарност и узајамну подршку на којима је ЕУ изграђена. Та сарадња и координација требале би да се наставе у будућности, укључујући и током фазе опоравка.
9. ЕУ ће наставити да одлучно подржава Западни Балкан, **нарочито у погледу опскрбе вакцинама**. ЕУ и њезине државе чланице су кроз разне канале доставиле **2,9 милиона** доза вакцине Западном Балкану, а доставиће их и више. ЕУ ће подржати планове вакцинације свих партнера да им помогне да до краја 2021. године достигну стопе вакцинације које су сличне просечним стопама у ЕУ.

Економско-инвестициони план за Западни Балкан

10. Након позива лидера на Загребачком самиту, ЕУ је представила **Економско-инвестициони план (ЕИП)** и смернице за спровођење **Зелене агенде за Западни Балкан**. План предвиђа знатан инвестициони пакет за мобилизацију скоро **30 милијарди евра** за регион за наредних седам година, а састоји се од 9 милијарди евра бесповратних средстава и 20 милијарди евра у инвестицијама, захваљујући финансијској полузи новог Инструмента гаранције за Западни Балкан. Да би се остварио максимални учинак ЕИП-а, партнери са Западног Балкана требају да одлучно спроведу економске и социјалне реформе и ојачају владавину права. Намера је да се планом стимулише дугорочни зелени социо-економски опоравак и конкурентност региона, подржи његова зелена и дигитална транзиција те подстакне одрживо повезивање, регионална интеграција и трговина, чиме се јача сарадња и конвергенција са ЕУ, укључујући и са климатским циљевима ЕУ.
11. Поздрављамо недавно усвајање правног оквира за спровођење инструмента **ИПА¹ III** који ће и даље да буде кључни извор финансијске помоћи за регион, укључујући и ЕИП. Комисија намерава да у оквиру инструмента ИПА за 2021. предложи инвестициони пакет у вредности од 600 милиона евра за спровођење економско-инвестиционог плана за Западни Балкан, који подлеже процедурама према програмском оквиру инструмента ИПА III и правилима за спровођење. Заједно са предлогом у вредности од 500 милиона евра најављеним у јулу, ово би до краја 2021. године обезбедило укупно **1,1 милијарди евра** за спровођење економско-инвестиционог плана.

¹ Инструмент за претприступну помоћ (ИПА).

12. Уважавајући посвећеност лидера Западног Балкана потпуном спровођењу **Зелене агенде**, поздрављамо договор о повезаном акционом плану. У складу са Зеленим планом ЕУ, поменута Зелена агенда је кључни покретач транзиције ка **модерним, угљеничко неутралним економијама** које су **отпорне на климатске промене** и **ефикасно искориштавају ресурсе** за откључавање потенцијала циркуларне економије, борбу против загађења и боље управљање отпадом. Његово успешно спровођење ће захтевати снажну посвећеност од стране региона. Јако је важно да се напори фокусирају на правовремену и ефикасну транзицију од угља кроз употребу горива из обновљивих извора или горива са смањеним емисијама угљеника. Требало би дати приоритет енергетској сигурности, укључујући диверсификацију извора и путева. ЕУ ће наставити да даје подршку региону за спровођење Зелене агенде, и у развоју политике формисања цена угљеника у контексту механизма ЕУ за прекогранично прилагођавање угљеника (ЦБАМ), укључујући кроз техничку и финансијску помоћ.
13. ЕИП омогућује нови елан за побољшање **повезаности** у свим њезиним димензијама, како унутар Западног Балкана, тако и са ЕУ. ЕУ ће наставити да подржава инклузивну **регионалну сарадњу**. Потребно је још одлучних напора од стране лидера Западног Балкана да би **испунили своју обавезу у погледу успостављања заједничког регионалног тржишта** како је 2020. године договорено на самиту у оквиру Берлинског процеса у Софији. То ће помоћи региону у његовом напретку на европском путу и остварити конкретне користи за грађане и предузећа. Искориштавање потенцијала инклузивне регионалне економске интеграције од кључног је значаја за подстицање социо-економског опоравка региона и максимисање користи од инвестиција које произлазе из ЕИП-а. Цео регион треба да покаже јаку посвећеност да би се брзо закључили релевантни регионални преговори.
14. ЕУ и Западни Балкан слажу се да појачају напоре на **поспешивању тржишне интеграције Западног Балкана са јединственим тржиштем ЕУ**. У том погледу ЕИП пружа солидну базу за операционализацију тржишне интеграције региона унутар јединственог тржишта ЕУ, посебно у областима као што су прекогранична плаћања (СЕПА), индустријска и потрошачка роба, е-трговина и царина.

15. Одрживи транспорт је камен темељац економске и социјалне интеграције ЕУ и Западног Балкана. Даљи развој транспортне повезаности, унутар региона и са ЕУ, приоритет је ради побољшања ефикасности и сигурности транспортних услуга и постизања циљева зелене и одрживе мобилности, нарочито у погледу **повезаности возом и унутарњим пловним путевима**.

У контексту одрживе повезаности, поздрављамо недавно потврђене **акционе планове за Транспортну заједницу** за железнички и цестовни промет, безбедност на цестама, олакшавање транспорта и водени транспорт.

16. Настављајући на успешно спровођење регионалног споразума о роамингу и на почетак режима са бесплатним роамингом на Западном Балкану од 1. јула 2021. поздрављамо усвајање плана за роаминг који ће да створи услове и одреди јасне циљеве за смањење **цена роаминга између ЕУ и Западног Балкана**.
17. Поздрављамо концепт **зелених трака између ЕУ и Западног Балкана** и подржавамо његову практичну примену на свим релевантним границама са потпуним поштовањем потребне тековине и процедура ЕУ.
18. Данас је покренута наменска **Агенда за Западни Балкан о иновацијама, истраживању, образовању, култури, младима и спорту – „Агенда иновација за Западни Балкан”**. Она ће промовисати извршеност у науци, као и реформисати образовне системе у региону, стварати додатне прилике за младе и помоћи у спречавању одлива мозгова. Радујемо се брзом спровођењу њезиног Акционог плана.

Политичка и безбедносна сарадња

19. Заједништво са ЕУ је јасан знак стратешке оријентације наших партнера. Стога поново наглашавамо наше очекивање да ће партнери, као важан део својег европског пута, даље продубити сарадњу у области **заједничке спољне и безбедносне политике (ЗСБП)** и остварити конкретан и иодржив напредак ка **потпуном усаглашавању са спољнополитичким стајалиштима ЕУ** укључујући и са стајалиштима у међународним форумима, и поступати у складу с тиме. Поздрављамо чињеницу да су се неки партнери већ **потпуно усагласили** са свим одлукама и декларацијама из области ЗСБП и охрабрујемо их да и даље наставе тако. ЕУ је спремна додатно ојачати **политички дијалог** о питањима која се односе на ЗСБП.
20. ЕУ и Западни Балкан деле бројне **безбедносне изазове** који захтевају координирану акцију. Слажемо се да појачамо нашу сарадњу на основним безбедносним питањима, укључујући и на **оперативном нивоу** надограђујући на рад који је спроведен на темељу Приоритета програма самита у Софији. Наши партнери се обавезују да ће показати своју посвећеност нашој заједничкој сигурности и да ће наставити развијати ефикасне инструменте за сарадњу унутар Западног Балкана. Доказали су посвећеност заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици (ЗБОП) кроз свој придонос мисијама и операцијама ЕУ и ми ћемо радити заједно на даљем развоју њихових способности и капацитета, посебно кроз Европски инструмент мировне помоћи. ЕУ ће такође да појача свој ангажман у областима попут свемира и војне мобилности да би се олакшао приступ цивилно-војне помоћи региону у случају пандемија и природних катастрофа.
21. Ојачаћемо сарадњу на сузбијању **дезинформација** и других **хибридних претња**, нарочито оних које долазе од актера из трећих држава који желе да угрозе европску перспективу региона. ЕУ и западни Балкан ојачаће сарадњу на **изградњи отпорности, поспешењу наше колективне сајбер безбедности и сајбер дипломатије** те повећању учинка наше **стратешке комуникације**.
22. Похваљујемо наше partnere на њиховим континуираним напорима и конструктивној **сарадњи** у области миграција, што је произвело јасне резултате. **Управљање миграцијама је заједнички изазов** са којим се ЕУ и Западни Балкан морају заједно суочити у блиском партнерству.

23. Наша сарадња у суочавању са миграционим изазовима је показала своју вредност и наставиће да се развија. ЕУ је спремна да настави свој ангажман и **појача своју подршку кроз по мери прилагођен и свеобухватан приступ**. Фокус би требао да буде на областима као што су побољшање система азила, хватање у коштац са кријумчарењем миграната и илегалним миграцијама, процес враћања, управљање границама, размена информација и капацитети за прихват. Партнери би такође требали још више да раде на побољшању система враћања, укључујући склапање споразума о поновном прихвату са кључним земљама порекла. Продубиће се узајамна сарадња у области враћања, чиме ће да се максимише употреба постојећих оквира и расположивих канала. Требало би да се интензивише сарадња са Фронтексом, Европским уредом за подршку азилу и Европолом. Преостали споразуми о статусу с Фронтексом требали би да се склопе без одлагања.
24. С обзиром на **озбиљност ситуације у Авганистану** ЕУ је спремна да тесно сарађује са свим својим партнерима, укључујући Западни Балкан, да би се суочили са мењајућим изазовима и према потреби координисали заједничке одговоре.
25. **Тероризам, радикализација и организовани криминал** и даље представљају озбиљне безбедносне претње за ЕУ и цели регион. Позивамо да се даље појача сарадња у борби против тероризма и у сузбијању насилног екстремизма укључујући спречавање финансирања тероризма и радикализације. Поново истичемо значај одлучне акције у решавању тешког и организованог криминала, **нарочито трговања и кријумчарења људима, прања новца, узгајања и кријумчарења дрога**.
26. ЕУ је потпуно посвећена спречавању незаконите трговине и трговања малокалибарским и лаким наоружањем и муницијом те ће наставити да подржава Западни Балкан у тој области, укључујући у контексту посебног плана за Западни Балкан за борбу против незаконитог трговања ватреним оружјем.
27. Да бисмо додатно промовисали наше заједничке интересе, изражавамо спремност да **оживимо и поспешимо редовити политички дијалог са регионом**. У том контексту, поздрављамо одржавање **самита ЕУ – Западни Балкан као редовитог догађаја**. Са задовољством очекујемо наредни самит који ће да се одржи 2022. године.

28. ЕУ и Западни Балкан требају да раде заједно да би могли да се суоче са задацима који ће да дефинишу нашу генерацију. Поздрављамо иницијативе Западног Балкана да се придонесе промишљању о **будућности нашег континента**. И даље смо посвећени томе да саслушамо све Европљане о питањима која су нам свима важна – заштити грађана и слобода, развоју снажне и динамичне економске основе, промовисању зелене и дигиталне транзиције, владавини права, коректној и социјалној Европи, јачању отпорности Европе, као и њезиној водећој глобалној улози.
29. Поздрављамо чињеницу да се наши партнери са Западног Балкана усаглашавају са горе поменутиим тачкама.
-